

tečkovanými a doprovázenými vlákny libiformními; je tu v malém množství škroh, měřící 3—20 μ v průměru, pak četné kryštaly šťavelanu vápenatého shloučené v růžicích v průměru 5—50 μ .

Chemickým výzkumem listů *Eriodictyon* zabývali se zvláště POWER a TUTIN a částečně též ROTHER. Droga obsahuje 0,10% éterického oleje, značné množství glukosy, fytosterol, téměř 30% pryskyřice, která je ze tří čtvrtin rozpustná v éteru a dále pak následující sloučeniny: eriodictyol $C_{15}H_{12}O_6$ homoeriodictyol (eriodictyonon) $C_{16}H_{14}O_6$, chrysoeriodictyol $C_{16}H_{12}O_6$, xanthoeriodictyol $C_{18}H_{14}O_7$ a eridonol $C_{19}H_{18}O_7 + H_2O$. Homoeriodictyol je isomérický s hesperitinem. Dále obsahuje droga triakontan,

pentatriakontan, volnou kyselinu mravenčí, octovou a jiné kyseliny.

Yerba Santa byla dříve používána do určité míry jako hořké tonicum a jako stimulační expectorans a obzvláště vysoce doporučována při astmatu a akutních i chronických případech onemojení dýchacích cest; též přisuzovány jí byly účinky diuretické. Později se však ukázalo, že její účinky v těchto uvedených případech jsou ceny nevalné, takže dnes je předpisována jen velice zřídka. Značného upotřebení však dochází ve formě syrpu nebo elixiru k zakrvtí hořké chuti léčiv obsahující chinin, aloë, Hydrastis nebo Filix. Obzvláště v Brasilii je syrup velice mnoho používán jakožto corrigens hořkých léků.

Dr. Mr. Z. KLAN.

Vlastivědný výzkum

Mravenci z okolí Třebíče, záp. Slovenska a Kutné Hory.

Loňského roku začal jsem si na podnět entomologa p. prof. ANT. RŮŽICKY všimati podrobněji mravenců okolí Třebíče. V nejbližším třebíčském okolí mravenci dosud soustavně studováni nebyli, kdežto jihozápadní část třebíčského okresu, hlavně Pooslaví (okolí Náměště, Ketkovice, Mohelna) byla již dříve myrmekologicky prozkoumána SOUDKEM a ŽDOBNITZKÝM. Podávám seznam forem hlavně z nejbližšího okolí Třebíče, které jsem našel během roku 1934; moje sběry z Pooslaví jsou jenom ojedinělé. Mimo to uvádím několik druhů, které jsem našel o prázdninách na Slovensku. Koncem roku jsem dostal menší materiál z okolí Kutné Hory, v němž jsem našel 11 forem mravenců.

Okolí Třebíče:

1. *Solenopsis fugax* LATR. Kolonie pod kamenem na výslunné stráni u zámecké zahrady. — 2. *Messor barbatus struetor* var. *mutica* NYL. První dva exempláře tohoto mediterranního mravence jsem našel uvnitř města. Nejprve počátkem dubna okřídlenou samici rozslápnutou na chodníku, zanedlouho potom samečka, který seděl na domovní zdi. Teprve v červenci jsem našel několik charakteristických sopkovitých

hnizd v údolí Jihlavky u Poušova, na holé, k jihu obrácené, pískovité stráni. —

3. *Myrmica rubra ruginodis* NYL. Je nejhojnějším zástupcem rodu *Myrmica* v okolí Třebíče. Zajímavý je velmi vzácný výskyt druhé, v jiných krajích republiky celkem obecné substituce 4. *M. rubra laevinodis* NYL., kterou jsem našel pouze v jedné poměrně slabé kolonii pod kamenem na travnaté lesní cestě na Babyloně u Mohelna. V nejbližším okolí třebíčském jsem již dosud nenašel. — 5. *M. scabrinodis scabrinodis* NYL. Na několika lokalitách dosí hojný (Nehradov, Budíkovice, Věstoňovice, Poooucov). — 6. *Leptothorax acervorum acervorum* FABR. Našel jsem jednu dosí početnou kolonii pod kamenem v březovém háji u Budíkovice. — 7. *L. tuberum nylanderi* FOSTER. Slabá kolonie pod kamenem, ležícím na suchém opadaném listí na Babyloně u Mohelna. — 8. *L. tuberum tuberum* NYL. Silná kolonie pod kamenem na stinné stráni v Nehradově. — 9. *L. tuberum unifasciatus* LATR. Velmi silná kolonie v trhlině kamene u Budíkovice. — 10. *Tetramorium caespitum* L. Všude velmi hojný. — 11. *Plagiolepis pygmaea* LATR. Několik kolonií na místě nynější plotovírny a na vyprahlé k jihu obrácené stráni v údolí Jihlavky v Nehradově. — 12. *Lasius fuliginosus* LATR. V okolí se vyskytuje asi

všude, ale dosti porůznu. Našel jsem jej v »Liště« u Třebíče, u Řípova, Klučova, Svatoslavě, Pocoucova. — 13. *L. niger niger* L. a 14. *L. niger alienus* FÖRSTER jsou všude velmi hojný, v přírodě, zahradách a domech. — 15. *L. emarginatus* OI. Tohoto mravence jsem našel ve městě na chodníku, kde měl v dlažbě hnizdo. V přírodě jsem jej našel ve větším počtu v údolí Chvojnice na pníkách stromů. — 16. *L. flavus* FABR. Hojný v lesích pod kameny a na loukách v travnatých hnizdech. — 17. *L. umbratus umbratus* NYL. se vyskytuje řidčeji než předešlý druh. Nehradov u Třebíče, Wilsonova skála v údolí Jihlavky. — 18. *L. umbratus mixtus* NYL. Několik hnizd této formy, velmi podobné předešléjící, jsem našel v Nehradově a v lesích u Okřešie a Svatoslavě. — 19. *Formica sanguinea* LATR. Hojný. — 20. *F. rufa rufa* L. Všude velmi hojný. — 21. *F. rufa pratensis* RETZ. Hojný. — 22. *F. gagates* LATR. Našel jsem pouze jednu bezkřídlou samičku počátkem července na cestičce zámecké zahrady. Ačkoliv jsem hledal po okolí, kolonii ani dělnice jsem nenašel. — 23. *F. fusca fusca* L. Velmi hojný. — 24. *F. fusca* var. *rubescens* FÖR. Tato forma, někdy velmi těžko rozpoznatelná od *F. f. rufibarbis*, je dosti oheená. — 25. *F. fusca rufibarbis* FAB. Jeden z nejhojnějších zástupek rodu *Formica*. — 25. *Polyergus rufescens* LATR. Dosti hojný na břehu Jihlavky, k jihu obráceném, mezi Řípovem a Třebíčí, kde jsem našel sedm kolonií. — 27. *Camponotus herculeanus ligniperda* LATR. jest jediným mravencem z rodu *Camponotus*, který se vyskytuje v okolí třebíčském.

Na Slovensku jsem našel následující mravence: *Myrmica rubida* LATR. Velké množství kolonií pod kameny a v trávě na sedle u »Krupeovy chaty« pod Plešelem (asi 800 m n. m.) v Malé Fatře. — *M. scabrinodis scabrinodis* NYL. Kolonie pod kamenem v Maňinské soutěsce. — *Formica rufa truncicola* NYL Bílé Karpaty (Vršatec), Maňinská dolina, Súľovské skály. Na všech uvedených lokalitách dosti hojný, nápadný červeným zbarvením a zbrklou schůzí. — *Polyergus rufescens* LATR. Pozoroval jsem loupežné tažení tohoto zajímavého mravence na polní cestě u Kvašova a u Povážské Bystrice. — *Camponotus vagus* SCOP. zastupuje v určitých oblastech (dřevokaza) *C. herculeanus ligniperda*). Na-

šel jsem jej na Slovensku v poměrně vysokých polohách zároveň s mravencem *Formica rufa truncicola*. Bílé Karpaty, Vršatee.

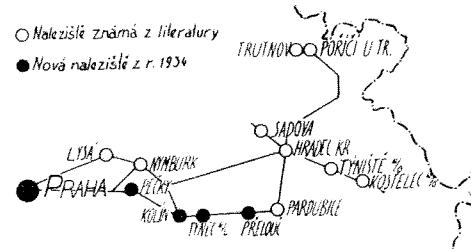
V materiálu od Kutné Hory (Uhlířské Janovice, Krsovice) jsem určil následující mravence: *Myrmica rubra laevinodis* NYL (2 ♀), *M. rubra ruginodis* NYL (3 ♀), *M. scabrinodis rugulosa* NYL (2 ♀), *M. scabrinodis scabrinodis* NYL (6 ♀), *Lepthorax tuberum nylanderi* FÖRSTER (1 ♀), *Tetramorium caespitum* L. (mnogo ♀ a ♀), *Lasius niger niger* L. (mnogo ♀ a ♀), *L. niger alienus* FÖRST. (mnogo ♀ a ♀), *L. flavus* FABR. (4 ♀), *Formica fusca rufibarbis* FAB. (1 ♀), *F. fusca fusca* var. *rubescens* FOR.

VLADIMÍR ŠILHAVÝ.

Sisymbrium altissimum L. ve východních Čechách.

Hulevník uherský, domácí ve vých. Evropě a j.-z. Asii (u nás v teplém Polabí, na jižní Moravě a jižním Slovensku), se poslední dobou zásahem lidským rychle rozšiřuje. Je zavlékán jednak se semenem kulturních rostlin, jednak se stěhuje po délce komunikací: řek, cest — a hlavně železnice.

O jeho migraci podél tratí se lehce převedeme, budeme-li sledovat železniční náspy tratí Praha-východ. V Praze samotné je *S. altissimum* dosti časté na rumištích n. na nábřeží a p. Setkáme se s ním ještě při trati u Hloubětína, pak na nádražích: Pečky, Kolín, Týnce n. L., mezi Přeloučí a Valy. V samých Pardubicích je na vícemístech. (J. HADAČ v »Krajem Pernštýnském« 14. 9.). Při jízdě z Prahy na severovýchod najdeme hulevník uherský mezi Lysou a Čelákovicemi a na nádraží v Nymburce.

Z východních Čech je znám ještě z Hradce Králové a na trati u Sadové (PROKES v ROHLENOVÝCH Přispěvětech), na nádraží v Kalné Vodě a Poříčí u Trutnova